

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 21. I. 1950

ŠTEV. 5 (278)

Ob obletnici smrti velikega Lenina

Danes pred šestindvajsetimi leti — 21. januarja 1924 — je umrl največji mislec in borec za pravice delovnih ljudi Vladimir Iljič-Lenin. Ob obletnici njegove smrti se ga s spoštovanjem spominjajo milijoni delovnih ljudi po vsem svetu. Z veliko ljubeznijo se ga spominjajo delovni ljudje v socialističnem svetu, ker jim je prav on pokazal pot do osvoboditve izpod izkoriščanja in zatiranja zunaj in znotraj svoje države. Milijone in milijone delovnih ljudi, ki še živijo pod kapitalističnim jarmom, spomin na Lenina budi in poziva na borbo za svobodo, za resnično kulturno in srečno življenje. Hkrati jim daje pogum, da so v svoji borbi vztrajni in odločni, dosledni in brezkompromisni in da pod nobenim pogojem ne klonejo.

Lenin je mnogo pisal in mnogo učil delovne ljudi, delavce in kmete. Učil jih je, naj se združijo v močni in krepki organizaciji, da so delavci in kmetje tisti, ki so resnični narod, da zato njim pripada vsa oblast. Lenin je učil delavce in kmete, učitelje, uradnike in vse delovne inteligente ljubezen do svojega naroda in spoštovanje do drugih narodov. Učil jih je ljubezen do vsega, kar je pravično, koristno in lepo, prav tako pa tudi sovraštvo do vsega, kar je krivično, kar je gnilo v človeku in njegovi družbi, sovraštvo do izkoriščevalcev, ki si brez pomislekov prilagajajo vse, kar delovni človek pridelal in ustvari, ki se na račun trpljenja in žuljev milijonov delavcev in kmetov okoriščajo in živijo bogato in razkošno življenje, tistim pa, ki delajo in garajo, ki delajo za njih, odrekajo pravico človeka vrednega življenja.

Lenin nas je učil in nas še uči in bo učil vse zatirane in izkoriščane, da se strnejo v močni organizaciji, da ustvarijo borbeno enotnost vseh delovnih ljudi, da prevzamejo oblast, da vzamejo svojo usodo v svoje roke in ne dopuščajo, da bi vodili državo in vladali delovnemu ljudstvu izkoriščevalci, graščaki, tovarnarji, bančni magnati in oderuhi. Leninov nauk je globoko zakoreninjen v srcih vseh delovnih ljudi, ki bijejo odločen boj proti gnilobi izkoriščevalskega kapitalističnega družabnega reda, v katerem je delovni človek brezpraven suženj.

Lenin nas tudi uči, da več glav več ve in več zmere. Zato se morajo najboljši, najbolj požrtvovalni, najbolj predani in borbeni delavci in delovni kmetje združiti v svoji organizaciji, ki bo stala na čelu vseh delovnih množic in znala preoblikovati „ponižne“ delavce in kmete v odločne borec za svoje pravice. Ustvariti morajo organizacijo voditeljev delavskega razreda, ki bo odpirala zatiranim in izkoriščanim množicam oči in stala na čelu njihove borbe. To organizacijo voditeljev delavskega razreda je Lenin imenoval Komunistično partijo in jo morajo tvoriti ljudje, ki jim je stvar ljudstva vse, ki za to stvar živijo in umrjejo in ki, kadar gre za svobodo in pravice delovnega človeka, ne poznajo osebnih koristi. Leninska partija lahko vključi v svoje vrste samo ljudi, ki sovražijo laž, strahopetnost, polovičarstvo, ki so odločni, požrtvovalni in predani svojemu narodu in stvari delovnega ljudstva. drugega, močnejši in naprednejši,

Tudi letos ni pričakovati gospodarskega zboljšanja

Avstrijski zavod za raziskovanje gospodarstva je v svojem decembrskem poročilu podal tudi nekako bilanco razvoja gospodarstva v zadnjem letu, ki nikakor ni razveseljiva. Padajoče življenjsko stanje in naraščanje brezposelnosti sta bistveni ugotovitvi tega poročila, čeprav poročilo samo tega nikakor noče prikazati.

Tako poročilo govori o „pojačeni napetosti med cenami in mezdami“, kar pomeni vedno večje zastajanje mezd in plač za cenami za življenjske potrebščine. Po tem poročilu so se znižale plače v razmerju k cenam za življenjske potrebščine od leta 1945 za celih 28 odstotkov, medtem ko je to razmerje

pred enim letom bilo le 15 odstotkov.

Pa ne samo v tem pogledu kaže zadnje leto nepovoljen gospodarski razvoj; še bolj nepovoljno je poro-

Volitve v Angliji

Pred kratkim so v Londonu uradno objavili, da bodo 23. 2. razpisane splošne volitve. Novi parlament se bo sestel 1. marca. Za volitve mislijo predložiti preko 1800 kandidatov za 625 poslanskih sedežev. Laburisti in konservativci bodo kandidirali v vseh volivnih okrožjih. Obe stranki sta tudi že objavili svoj program.

Konservativna stranka navaja v svojem programu 11 točk in zahteva med drugim svobodno parlamentarno vlado, decentralizacijo gospodarstva, zagovarja privatno trgovino in nasprotuje državljenju. Nadalje predvideva za zboljšanje industrije in poljedelstva poseben „industrijski in poljedelski načrt“. V zunanji politiki pa podpira Churchillov načrt ustvaritve Zapadne unije in je za najožje sodelovanje z ZDA ter podpira v polni meri Atlantski pakt. Britanski imperij smatra kot simbol svetovnega miru, in pozdravlja ustanovo Združenih narodov.

Program Laburistične stranke za-

hteva polno zaposlitev kot prvi cilj svojega programa, ki vsebuje sedem točk: 1. delo za vse, 2. več energije in čista odgovornosti napram javnosti, 3. zvišanje živilske produkcije, 4. znižanje previsokih cen, 5. izgradnjo socialnega zavarovanja, 6. zavarovanje za vse, 7. mir in blagostanje. Nadalje obljublja Laburistična stranka v primeru zmage pri volitvah podpravljenje sladkorne industrije, cementne industrije, vodnih naprav in po potrebi tudi delov kemične industrije. Svoj zunanje-politični manifest zaključujejo Laburisti: „Vsak čas pa bomo pripravljene, da sodelujemo z Rusijo enako kot tudi z vsako drugo državo, ki je pripravljena za mirno in prijateljsko sodelovanje z nami.“

Na koncu konference na Ceylonu je zunanji minister Bevin odgovoril na vprašanje nekega novinarja o izgleh pri volitvah: „Smatram, da bo Laburistična stranka prišla spet s pošteno večino na vlado.“

Malik ponovno zapustil Varnostni svet

Varnostni svet OZN je 13. t. m. odklonil sovjetsko zahtevo po odstranitvi kuomintangskega zastopnika s šestimi glasovi proti trem. Dva zastopnika sta se glasovanja vzdžala. Sovjetski zastopnik Malik je nato iz protesta ponovno zapustil zasedanje in izjavil, da se tako dolgo ne bo udeležil sej Varnostnega sveta, dokler bo kuomintangski za-

stopnik navzoč. On da tudi ne bo priznaval v njegovi odsotnosti sprejetih sklepov Varnostnega sveta.

Za predlog Sovjetske zveze sta poleg Sovjetske zveze glasovali Jugoslavija in Indija, proti predlogu pa ZDA, Kuba, Kitajska, Egipt, Ekvador in Francija, medtem ko sta se Velika Britanija in Norveška glasovanja vzdžali.

gospodarsko razvitejši manjše, ki so se pod silami razmer pozneje rešili kapitalističnega zatiranja in stopili v socializem.

Danes pa se dogaja drugače kakor je učil Lenin. Sicer se sovjetska boljševiška partija še vedno poslužuje Leninovih besedi, toda njena dejanja se ne skladajo z besedami. To pa je Lenin posebno sovražil, ko je učil, da „marksizem ni nikaka dogma, temveč vodilo za dejanja“ in da je ta nauk treba razvijati v vseh smereh. Sovjetska zveza in Informbiro s svojo nebrzdano klevetniško gonjo proti mali socialistični državi Titovi Jugoslaviji brez sramu lepta nasveteljša načela nesmrtnega Lenina. Informbirojevska politika je uspela omajati enotnost svetovnega delavskega gibanja, za katero se je Lenin dosledno in vztrajno bori. Danes se Informbirojevci poslužujejo proti mali socialistični državi Jugoslaviji vseh onih sredstev, ki jih je Lenin najbolj sovražil: laži, obrekovanja, klevet in nasilja. Informbiro z današnjim CK VKP (b) na čelu skruni izročilo velikega Lenina in izdaja prisego, ki

Vladimir Iljič Lenin
genialni vodja svetovnega proletariata

čilo o naraščanju brezposelnosti, ki je po ugotovitvah istega zavoda v zadnjem letu narasla skoraj za 100 odstotkov. Medtem ko je bilo leta 1948 v decembru prijavljenih v Avstriji 51.084 brezposelnih je to število v zadnjem letu naraslo na 96.492.

Vsi vemo še iz predvojne dobe, kaj pomeni armada brezposelnih, kaj pomeni stalno obubožanje delovnega ljudstva in bi pričakovali, da bodo odločilni činitelji podvzeli močne ukrepe, da zavrejo nevarni razvoj v gospodarstvu. Toda poročilo državnega zavoda za raziskovanje gospodarstva kaže vse druge tendence. Ukrepi, ki jih ta zavod predlaga za izboljšanje tega razvoja, so vse prej kot zaščita delovnega ljudstva (Nadaljevanje na 2. strani)

jo je ob Leninovi smrti dal tedanji Centralni komite VKP (b).

„Pravico imamo biti ponosni in se čutiti srečne, da se je nam prvim posrečilo podreti na enem koncu zemeljske krogle to divjo zver, kapitalizem, ki je zalil svet s krvjo, privedel človeštvo v glad in divjaštvo in ki bo neizogibno in naglo poginil, pa naj bodo znaki njegovega predsmrtnega besnenja še tako pošastno zverinski“, je nekoč dejal Lenin. Te njegove besede pa se bodo kljub revizionistični in kontra-revolucionarni politiki Informbiroja uresničile. To nam jamči Komunistična partija Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu. Čeprav je to Partija malega naroda, je vendar velika in nepremagljiva prav zato, ker je ostala zvesta nesmrtnemu Leninu in njegovemu nauku. Zato jugoslovanska Partija danes kaže pravo pot vsem poštenim delovnim ljudem na svetu, ki bodo slej ko prej po njenem zgledu in skupno z njo izvojevali zmago nad vsemi onimi, ki teptajo Leninov nauk in vrgli raz sebe vso umazano perilo Informbiroja.

Katoliški duhovniki v Sloveniji obsojajo pariško kupčijo in sovražne ukrepe celovškega škofijskega ordinariata

Razna navodila knezoškofijskega ordinariata duhovnikom se pečajo zadnji čas z Demokratično fronto delovnega ljudstva in z naprednim tiskom koroških Slovencev. Iz teh navodil je razvidno, da je knezoškofijski ordinariat na zunaj pod pretvezo izvajanja dekreta sv. oficija z dne 1. julija 1949, v resnici pa v svoji tradicionalni službi nemškemu imperializmu obsodil vse koroške Slovence in njihove organizacije, ki se brezkompromisno borijo za osnovne narodne in socialne pravice. Koroški Slovenci so iz zgodovine že vajeni, da visoka duhovščina v Celovcu nikdar nima razumevanja za njihove pravične težnje. Ne bomo navajali številnih primerov iz zgodovine, pač pa danes priobčujemo izjave številnih slovenskih duhovnikov iz domovine, kako le ti gledajo na te ukrepe škofijskega ordinariata v Celovcu.

Nad 300 duhovnikov med njimi vsi oni naši rojaki, za katere po krivičnem plebiscitu na Koroškem ni bilo več obstanka niti prostora in so zato morali bežati pred nasiljem v matično državo je ob pariški kupčiji v številnih resolucijah dvignilo svoj glas in se pridružilo čustvom vseh poštenih slovenskih rodoljubov. Na raznih svojih konferencah in sestankih so odločno in ostro protestirali proti tej novi krivici, ki se je zgodila koroškim Slovincem, hkrati pa so tudi najstrožje obsodili razne ukrepe celovškega ordinariata s katerimi se je izrabljajoč vero in cerkev v ozke politične namene pridružil nestrpni gonji koroških šovinistov proti koroškim Slovincem, njihovi enotnosti, njihovim organizacijam in njihovemu naprednemu tisku. Med podpisniki resolucij najdemo znana imena slovenskih duhovnikov kot so naš rojak dr. Valentin Mörtl, pisatelj Franc Saleški Finžgar, dekan teološke fakultete dr. Tone Trstenjak, profesorja teologije dr. Maks Miklavčič in dr. Stanko Cajncar, kanonik in prelat, ki je tudi moral bežati pred koroškimi šovinisti, dr. Franc Cukala, profesorji dr. Franc Ksaver Osterc, Viktor Merc, Jože Košir, dr. Janko Oražen, kanonik Janez Gašperšič, dekan Slavec Franc, pisatelj J. Jalen, redovnika Gvardian dr. Angelik, Tominec in viceprovincial dr. Roman Tominec nadalje vikarja-naměstnika Jože Gutman in Avguštin Sraka ter številni drugi.

Poglejmo kaj pravijo duhovniki v teh svojih resolucijah.

Na okrajni konferenci v Šoštanju so duhovniki sprejeli resolucijo, v kateri je med drugim rečeno:

„Pričakovali smo, da se bodo naši koroški bratje in sestre združili s svojo domovino Slovenijo in Jugoslavijo. Pa je prišlo tako, da morajo še ostati ločeni od nas, čeprav so že med okupacijo s svojo močjo in krvavimi žrtvami podrli krivično mejo na Karavankah in jo predstavili tja, kjer je bila nekoč.

Danes se združeni v Demokratični fronti delovnega ljudstva odločno bore za svoje pravice, narodnost in kulturo. To Fronto, ki je edina jam-

Korak zapadnih sil v Moskvi

Po najnovejših Reuterjevih poročilih je Sovjetska zveza odklonila avstrijske predloge iz decembra 1949 v zvezi z še nerezanimi vprašanji avstrijske mirovne pogodbe. Kakor znano, je od izida pogajanj med avstrijsko in sovjetsko vlado odvisno nadaljevanje pogajanj o avstrijski mirovni pogodbi v Londonu.

Avstrijsko zunanje ministrstvo je to Reuterjevo poročilo dementiralo, kljub temu pa so zapadne sile v zadevi avstrijske mirovne pogodbe intervenirale v Moskvi, češ, da je sovjetska vlada odgovorna za zavlačevanje sklenitve avstrijske mirovne pogodbe.

stvo njihove svobode in enakopravnosti, pa danes preganjajo vsi, ki odrekajo koroškim Slovincem njihove najosnovnejše človečanske pravice.

V gonjo proti DFDL se je vključil tudi celovški ordinariat in jo izobčil. Ta dekret obsojamo in ga smatramo za izkoriščanje vere v politične namene, za zatiranje koroških Slovencev.

Kot katoliški duhovniki in zavedni Slovenci obžalujemo, da je krški škofijski ordinariat šel tako daleč in zlorabil cerkveno avtoriteto v politične namene. S tem je prizadeto narodno zavedno in verno slovensko ljudstvo na Koroškem, ki je za časa Hitlerjeve strahovlade dalo vse za narodno in versko svobodo.

Sree nas boli, ko gledamo te krivice. Prepričani smo, da bodo tisti, ki preganjajo koroške Slovence, nekoč osramočeni, koroški Slovenci pa svobodni in popolnoma enakopravni.

Štiriindvajset duhovnikov pa je podpisalo resolucijo, ki med drugim pravi:

Kakor smo že poročali, je v četrtek dne, 12. t. m. podala ostavko De Gasperijska vlada, ki je bila v krizi, odkar se ni več razumela s strankami, ki so sodelovale z njo v vladi. Mnogi pa so mnenja, da je De Gasperi povzročil krizo sedaj za to, da bi postavil opozicijo, ki ima na svoji strani ljudske množice, pred negotovo stanje. Vendar je taka igra zelo nevarna in bi lahko imela zanj usodne posledice. Ministrski predsednik pa se pri tem zanaša na izjave notranjega ministra Scelbe, ki mu je zagotovil, da je odredil zadostne varnostne ukrepe, ki bodo preprečili vsakršne izpade. Pokolj delavcev v Modeni kaže, kakšni so ti ukrepi.

Na svojem kongresu v Neaplu je Saragatova stranka sklenila z 82,8 odstotkov glasov, da bo še nadalje ostala v vladni koaliciji. Tak odstotek je dosegla Saragatova struja za to, ker so jo v zadnjih mesecih trumoma zapustili tisti pristaši, ki so zahtevali prehod stranke v opozicijo. Računajo, da je v zadnjih še-

Tudi letos ni pričakovati gospodarskega zboljšanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

stva pred nadaljnim uboženjem. Tako predlaga kot „potrebno“ od pomoč/zvišanje izvoza v dežele z močno denarno vrednostjo, to je predvsem v ZDA in od nje gospodarsko odvisne države. Hkrati z izvozom pa je treba po mnenju tega zavoda znižati notranjo potrošnjo, da so na ta način podjetniki prisiljeni k izvozu. Kot sredstvo za znižanje notranje potrošnje poročilo imenuje načrtno znižanje denarnega obtoka, to je v praksi nadaljnje znižanje realnih dohodkov. Vsa dosedanja gospodarska politika vlade kaže, da hočejo vse to doseči s čimbolj cenanim izvozom, iz česar nujno sledi znižanje cen za produkcijo, kar je zaradi pomanjkanja surovin mogoče samo na račun plač in s tem na račun delovnega ljudstva.

Toda to ni edina prognoza za letošnje leto. Za kritje visokega proračunskega deficita se predlaga množični odpust državnih nameščencev in znižanje socialnih dajatev. Kot zasmeh delovnega ljudstva se čita nadalje o potrebi znižanja podjetniških davkov, ki „zadržujejo produkcijo“.

Celotno poročilo tako za to leto nikakor ne obljublja zboljšanja življenjskega stanja za delovne množice. Nasprotno kaže izrecno tendenco nadaljnega padanja plač in s

„V Korotanu kljub veličastni zmagi nad nacističnim zavojevalcem še danes živi in trpi velik del našega naroda, ki nam je enak po veri in krvi. Zemlja, na kateri je dolga leta neumorno deloval za blagor svojega ljudstva služabnik božji Anton Martin Slomšek, narodno zavedni prošt Andrej Einspieler, ni še priključena k naši osvobojeni domovini. Naše slovensko ljudstvo na Koroškem se mora še vedno boriti za svoje nacionalne in človečanske pravice. Raznarodovanje slovenskega prebivalstva pa se stopnjuje iz dneva v dan.

V to raznarodovalno delo se je posebno v zadnjem času aktivno vključil del visokega klera na Koroškem. Ta del visoke hierarhije to pot niti najmanj ne izbira sredstev za dosego svojega zgolj političnega cilja.

Ekskomuniciral je Demokratično fronto delovnega ljudstva, ki je zbrala pod svojim praporom vse zavedne koroške Slovence brez razlike na versko prepričanje, ki edina v resnici zastopa in brani pravice

stih mesecih izstopilo iz Saragatove stranke okrog 40 odstotkov članov.

Že dalj časa je bila v Italiji napovedana „prijetna“ vladna kriza, in ni dvoma, da bo državni predsednik Einaudi ponovno poveril De Gasperi s sestavo nove vlade. Medtem je Einaudi razgovarjal z bivšim predsednikom republike De Nikolo in s predsednikom senata Bononijem in s predsednikom parlamenta Gronchiam. Nadalje je sprejel na razgovor politike Orlanda, Sforzo, Saragata in Teraccinia. Voditelja opozicije Palmiro Togliatti in Pietro Nenni sta na sestanku z državnim predsednikom zahtevala, da De Gasperi ne sme biti več ministrski predsednik bodoče vlade. Komunistična partija Italije zahteva nadalje odstranitev notranjega ministra Scelbe, ker nosi odgovornost za pokolj italijanskih delavcev. V posebni spomenici, ki so jo predali državnemu predsedniku, zahtevajo komunisti novo socialno, notranjo in zunanjo politiko, ki bo v stanju, da uresniči nujno potrebo nacionalne enotnosti.

tem nadaljnega naraščanja cen. Če nadalje iz poročila nujno sledi naraščanje armade brezposelnih v državi, je jasno, da vse to ne bo ostalo brez vpliva na politično življenje. Vlada bo morala svojo gospodarsko politiko temeljito spremeniti, če hoče preprečiti nevarne krize, ki bodo nujno sledile iz dosedanjega gospodarskega razvoja. Treba bo avstrijsko gospodarstvo voditi iz vidika lastnih potreb in po načrtu, ne pa ga usmerjati po direktivah tujih izkoriščevalcev. Dosedanji razvoj avstrijskega gospodarstva najbolj jasno kaže, da je v zaščito delovnega ljudstva nujno potrebno načrtno gospodarstvo, kakor ga uspešno izvajajo v svojih planih številne sosedne države, predvsem nova Jugoslavija.

Konferenca na Ceylonu končana

Kakor znano se je mudil prejšnji teden angleški zunanji minister Bevin v Colombo na otoku Ceylonu, kjer je bila konferenca zastopnikov britanskega imperija. Po svojem povratku je poudaril, da dežele britanskega imperija gospodarskih problemov v celoti na tej konferenci še niso obravnavale, vendar pa je prišlo na konferenci do novega zbližanja. Zunanji minister je v tej zvezi

slovenskega ljudstva na Koroškem, ki se bori za ohranitev slovenskega jezika v cerkvi in šoli, za pravico združevanja in gojitve narodne prosvete in za ohranitev slovenskega življa na Koroškem.

In zato naj bi jo zadele kazni dekreta sv. Oficija? Čemu objavljati dekret tik pred volitvami; ali ni to zlorabljanje cerkvene avtoritete, ki ni na pravem mestu in ob pravem času! Ali ni to moralni pritisk na verno koroško slovensko ljudstvo?

Ne moremo razumeti tega pristranskega postopka krškega škofijskega ordinariata. Upamo in trdno pričakujemo, da bo verno slovensko koroško ljudstvo kljub temu ostalo zvesto svoji domovini, ki vsak hip misli in dela za svoje neodrežene brate.

Te dni so avstrijski škofje objavili svoje na konferenci dne 17. novembra 1949 sklenjeno pastirsko pismo v zvezi z omenjenim dekretom svetega oficija, ki ga končajo z besedami: „katoličani ura odločitve je prišla“. Kdo nam more zameriti, če se ob tej priložnosti spominjamo pastirskega pisma, ki nosi podpise istih avstrijskih škofov z dne 18. marca 1938, ko so pismeno izjavili nacističnim krvnikom, da so „vršili in izvršujejo odlično delo, da to delo za bodočnost spremljajo s svojimi najboljšimi željami in s svojim blagoslovom in da bodo vernike v tem smislu opominjali“. Na koncu so tedaj smatrali avstrijski škofje kot svojo „samo po sebi umljivo narodno dolžnost, da se kot Nemci priznajo k Nemškemu rajhu“. Če so ga škofje sami in morda tudi drugi že pozabili, nam vsem je še danes dobro v spominu to nekdanje pismo avstrijskih škofov, ki je prav tako pozvalo vernike, češ ura odločitve je prišla! Koliko gorja bi bilo ostalo, če bi katoliško avstrijsko ljudstvo tedaj razumelo uro odločitve, toda ne v smislu svojih škofov!

Proces proti partizanom v Brescii

V načrtni ofenzivi „svetega leta“ proti italijanskemu demokratičnemu ljudstvu ima vidno mesto tudi proces, ki so ga začeli zadnje dni preteklega tedna pred porotnim sodiščem v Brescii, proti 46 furlanskim garihaldincem.

V ospredju je dogodek pri Malini nad Čedadom, kjer je bilo začetka februarja 1945 zajetih in nato pobitih 20 fašističnih osovpevcev. Prisotnih je 28 obtožencev, dočim jih 18 niso mogli aretirati. Med zaprtimi je tudi bivši komisar brigade „Nazione“ in poznejši sekretar KP iz Vidma tovariš Ostelej Modesti, ki se dogajanj na Toplem vrhu pri Malini sploh ni osebno udeležil. Kakor izgleda iz poteka razprave, mislijo iz tega procesa inscenirati nekako obtožbo proti slavnemu IX. korpusu in partizanski borbi na splošno. Dosedaj so na razpravi zaslišali samo dva obtožence, bivšega komisarja brigade Modestija in brigadnega zdravnika dr. Rossitija. Oba sta v celoti zavrnila navedbe v obtožnici.

Po poročilih italijanskega tiska bo razprava trajala najmanj deset dni ker se je sodišče odločilo, da bo zaslišalo številne „nepristranske“ priče, med njimi tudi znane fašiste. Organizatorjem razprave, ki so dali temu procesu protijugoslovanski značaj, se je v celoti pridružilo tudi informbirojevsko vodstvo KP Italije.

izjavil, da Velika Britanija ne igra več stare vloge kot finančno središče sveta, kljub temu pa je Velika Britanija po vojni pripravila 750 milijonov funtov za pomoč južne in jugovzhodne Azije. Na konferenci so obravnavali tudi vprašanje mirovne pogodbe z Japonsko, katero naj bi po možnosti sklenili brez sodelovanja Sovjetske zveze in osvobodene Kitajske.

STAVKA V TOVARNI EIFLER

Gospod Ferdinand Eifler, lastnik tovarne za pliš in baržun, je vstal navadno ob deseti uri. Okrog enajste se je primajal po stopnicah za pol urice v tovarno, to se pravi, v pisarno. Tu se je zleknil v naslanjač za pisalno mizo, prelistal nekaj aktov in sprejel direktorjevo poročilo ali pa se šalil z mladimi pisarniški nameščenkami in pojedel klobaso, ki so mu jo prinesli za malico. V tovarno samo se je prikazal enkrat ali dvakrat na leto.

Popoldne je navadno predsedel v kavarni Evropi. Ker mu je delal obilni trebuh velike preglavice, se je dogajalo, da je v določenih obdobjih celo peš premeril razdaljo od tovarne do kavarne. Ob večerih in v nočeh je često prirejal neke vrste razkošnih zabav, ki so se drugi dan nadaljevale z avtomobilskim izletom na Bled ali na Sušak. Ob takih prilikah je trošil tisočake kakor otroci dinarčke ob žeganju.

Približno tako je živel gospod Eifler, kadar je bil doma. Toda doma je bil le redkokdaj. V poletnih mesecih se je hladil na francoski in italijanski rivieri ter v Švici, pozimi pa je hodil na lov na Češko.

Tovarna je nesla. Ko je gospod Eifler prišel v Ljubljano, je pripeljal s Češkega nekaj starih strojev ter star tovarni avto. V nekaj letih je tovarno razširil in moderniziral. Nabavil si je nove stroje in avtomobile, kupil palačo na vogalu Sv. Petra in Resljeve ceste, kljub temu pa je število v Češki agrarni banki in drugod naloženih milijončkov narasčalo.

Delavec Močnik je bil suh in dolg kakor preklja. Bila ga je sama kost in koža. Imel je šele nekaj čez trideset let, a je bil že siv in kriv. Vsako jutro in vsak večer je premeril pot z Rakovnika do Bežigrada. S seboj je nosil kanglico s črno kavo ter kos subega kruha. To mu je bilo dolga leta vsakdanje kosilo. Čeprav je garal od jutra do večera, ni mogel dostojno obleči svojih štirih otrok, ki so hodili raztrgani v petek in svetek. Četrta vina si ni smel privoščiti.

Približno tako kakor Močniku se je godilo vsemu delavstvu.

Enolično, utrujajoče so takrat drdrali stroji. Prav tako enolično in dolgočasno so potekali mrčni dnevi v tovarni.

Bledi obrazi so se sklanjali nad stroje, rope so hitele nameščati nitke. Misli so računale, koliko bo dinarjev v soboto in kako jih obrniti, da bi bilo bolje.

Stoteri mrki pogledi so dan za dnem spremljali mojstra Dejmeke, ostudnega in debelega starca, ki je bil mojster le v trpinčenju in ovajanju. Sprehajal se je po tkalnici z rokami na hrbtu in se drl. Iz ogabnih ust mu je brizgala slina. Njegov hripavi, škodoželjni glas je deloval na možgane, kot bi s kladivom tolkel po njih. Vsakih pet minut je tekel v pisarno. Posledica so bili odtegljaji in odpusti.

„Doklej nam boš pil kri?“ so ga delavci nemo spraševali, nekateri pa so tudi glasno izražali svoje misli.

Iz strojev so se dvigali oblaki jedkega prahu in se vračali na stroje in v pljuča.

Mnogi so bolehal. Dogodilo se je, da je nekaj cvetoče deklet nena doma bruhalo kri; v nekaj dneh je bil pogreb. Hoditi k zdravniku je takrat pomenilo spuščati se v nevarnost za odpust. Odpust pa je imel skoraj vedno za posledico dolgotrajno brezposelnost. Zato so takrat le v najnujnejših primerih hodili delavci k zdravniku. Ko pa so gospodu Eiflerju oboleti mladi psički nekaj dni po skotenju, je živinozdravnik nemudoma prihitel v tovarno in takoj se prišla zdravila.

„Pasje življenje!“ je dejal tkalec Albin in treščil kapo ob tla. Pa se je zmotil. Psi so takrat bolje živeli kot ljudje.

„V Kranju je stavka,“ je zažugljalo v tovarni. Mojster Dejmek je tekel v pisarno.

Tiste dni se mojster Dejmek ni drl po tkalnici. Gospod Eifler je sam prišel v tovarno in glej čudo. Prijazno se je razgovarjal z nami.

Celica se je sestala. Nato je bil širši zaupni sestanek.

V ponedeljek zjutraj je sirena zatulila kot navadno. Pričelo se je delo. Toda oči delavcev in delavk so se lesketale. Pogledi so žvigali od stroja do stroja. Pol ure kasneje je kurjač po dogovoru odpeljal pepel na smetišče. Janez in Polde sta se splazila v kurilnico in potegnili za ročico na kotlu.

Sirena je znova zatulila. Tista sirena, ki smo jo vsako jutro preklinjali in vsak večer blagorovali. Tulila je dolgo kot še nikoli.

„Stavka!“ se je zadril Cene na ves glas in stekel k električnemu stikalu ter prekinil tok. Stroji so obstali in umolkli.

„Stavka!“ je kriknil Močnik in spustil zaboj z rame. „Stavka, stavka!“ je zaorilo iz stoterih grl po vseh oddelkih. „Sta-a-avka! Živeti hočemo! Hočemo, da nas priznajo za ljudi!“ je odmevalo po tovarni in se mešalo s tuljenjem sirene. Tistim, ki niso bili vnaprej obveščeni o stav-

ki, so šli lasje pokonci, kajti do tedaj je bila stavka v tovarni nepoznana stvar.

Nastalo je splošno beganje. Nekdo je nesel onesveščeno nameščenko. Medtem ko so delavci in delavke tekli vsak na svoje določeno mesto, so vsi, ki so imeli količkaj slabo vest, bežali v pisarno. Mojster Dejmek je planil v prvo nadstropje in zlezel v stroj za snovanje. Mali Rado je skočil kot maček k omari in se polastil ključev. Joža, Malči, Mici in druge delavke so stekle za mojstrom in ga obstopile.

„Mojster, čas je prišel. Ven!“ je zakričal Albin in pokazal s prstom na vrata. Delavke so ga vsega posinelega izvlekle iz stroja. Skozi vso tovarno in čez vse dvorišče je šel razgiban sprevod do ograje. Tam so delavke pahnile osovraženega mojstra skozi vrata na cesto in zakričale za njim: „Nikoli več nazaj!“

V treh minutah je bila tovarna z vsemi ključi v naših rokah. Albin in Tone sta se na dvorišču objela in poljubila.

Tedaj je pridrvela policija.

„Odprite!“ je zakričal komisar.

„Ne bomo odprli!“ smo odgovorili vsi kot en mož. „Živih nas ne boste odnesli!“

Policija je popustila.

Mesec dni smo ostali v tovarni noč in dan pod vodstvom stavkovnega odbora; mesec dni se je razlegala iz tovarne pesem. Delavska straža je stražila tovarno noč in dan. Na dvorišču smo uredili kotle in kuhali. Kmetje iz okoliških vasi so nam z vozovi dovažali hrano, delavci ostalih strok so nam pomagali z denarjem.

Čez mesec dni je prišla iz Kranja novica, da so tam žandarji s surovo silo zlomili stavko. Tudi k nam je prihrumela policija...

Pet let kasneje je znova zatulila sirena in je spet tulila dolgo kot pri stavki. Tedaj so zatulile sirene v vsej Sloveniji, v vsej Evropi. Delavci so odšli v gozdove in po svetu. Tovarna je dala vrsto junakov. Cene, Mici, Milka, Tone, Jože, Marija in še drugi se niso več vrnili. Umrli so za tisto, za kar so bili vedno pripravljeni umreti, za oblast delovnega ljudstva.

Danes stoji na pročelju tovarne velika rdeča peterokraka zvezda. Gospod Eifler je odšel na Češko, tovarna pa je prešla v roke ljudstva.

Sedaj pojejo stroji veselo in tečejo mnogo hitreje, kot so tekli takrat. Moreče skrbi za golo življenje so izginile iz tovarne. Delavci gradijo in utrjujejo svojo novo domovino ter z delom nadaljujejo borbo, ki se je v tovarni pričela v času velike tekstilne stavke — borbo za boljše življenje. Tone Šiška

Josip Jurčič:

Kozlovska sodba v Višnji gori

Zbrali so se mestni očetje, župan iz Višnje gore, svetovalci, vsi starešine in vsi veljaki. Imeli so sodbo pred seboj, veliko pravdo kozlovsko.

Tožnik je bil Andraž Slamorezec, toženi pričujoči: prvič Lukežev kozel Lisee s svojo brado; drugič njegov gospodar in zagovornik, sam Lukež Drnulja. In mnogo premnogo množice Višnjancev je bilo zbrane, modrih možakov in pametnih ženic, ki so prišli poslušati, kako bo tekla imenitna kozlovska pravda.

In vstal je v tem sodnem zboru višnjanskih modrijarhov, starešina in sodnikov Pavle Zaropotaj, prvi sodnik in župan tega starega mesta. In svetlo je pogledal sodnik Zaropotaj po zbrani množici, 3 krat zacmakal in povzdignil glas menda takole:

„Kaj smo se danes zbrali? To vprašam vas, stari Višnjanje, zaslomba in podpora našega slavnega mesta, in tudi vas, ki usta odpirate in ušesa nastavljate po vsej spoštljivosti da bi zaslišali, kaj je pravica, ki jo je Bog med ljudi poslal. Kaj se nismo zbrali zavoljo Drnuljevega kozla Lisea in zaradi Slamorezevega vrta? Ta hudobna kozlovska zver je namreč, zapeljana po svoji meseni požljivosti, po pregrešni lakoti in požreznosti, dalje po lenobi in nemarljivosti svojega gospodarja Lukeža Drnulje, bila namenjena, da bi vse zelje, vso peso, korenje, česen in čebulo na Andraža Slamorezeca vrtu posmukala, pojedla, potrla in požrla. Kajne, Višnjanje, da smo mi od nekaj bogaboječih in pravičnikov?“

„Smo, smo,“ je odgovorilo višnjansko ljudstvo.

„Če smo bogaboječih, poslušajmo, kaj Bog pravi! Deveta in deseta zapoved velevala, da ne smemo ničesar poželeti, kar ni naše, ampak našega bližnjega. Bog prepoveduje vse hudobne misli. Če mislim komu zelje snesti ali pa buče, je pri njem toliko, kakor bi jih bil res snedel. Drnuljev kozel pa je poželel svojega bližnjega blago, je gledal pregrešno čez plot, torej ga obsodimo na smrt!“

In vse ljudstvo zagrmilo: „Obesimo ga!“

„Lukež Drnulja pak,“ govori višji sodnik dalje, „ni nič kriv. Njega ni bilo doma in, kar je še več, mož

je dober nočni čuvaj. Dajmo mu samo pet gorkih palic po podplatih, pa nič več!“

„Pet palic!“ kriče Višnjanje.

Ko se vihar poleže, višji sodnik Zaropotaj pa sede, vstane sivo bradi starešina Žužnjak in spregovori:

„Ko sem jaz še v sami srajci in brez hlač okoli tekal, tačas je bilo drugače na Višnji gori. Kaj sem hotel reči? — tačas še nismo imeli studenca z deskami kritega in sonce je gorkeje sijalo kot zdaj. Tačas smo imeli urnejše noge, bistrejše oči in vse živote boljše ko danes. Pa kaj sem hotel reči — da, Lukež Drnulja ni nič boljši ko njegov kozel. Le ubijmo ga in umorimo, bo vsaj drugo pot vedel mrkača dobro privezati doma, da ne bo mogel poskušati, kako bi se škoda delala.“

Andraž Slamorezec je od veselja poskočil in zavriskal, ko je zaslišal te modre besede. Ali gospodar Gobež, drugi starešina, sovražnik Žužnjakov, trikrat z glavo zmaje, v četrtič pa srdito vstane in pravi:

„Kakove so te besede, ki sem jih zaslišal? To niso prave besede. Bodimo, Višnjanje moji, pošteni z ljudmi, da bo Bog z nami pošten; milost izkažimo in pravico, da nam Bog milosti izkaže in pravico! Saj veste, da imamo našega polža v veliki časti, kar je lepo in prav. Od njega, od našega polža, se učimo pohlevnosti: tolikšno hišo ima, da jo s seboj nosi, roge ima, pa ne bo de, noge ima, pa ne kolovrati naglo, ampak lepo in počasi in leze, kakor je prav. Ob kratkem: nikomur ne prizadene nič žalega. Bodimo še mi tako! Glejte, Višnjanje moji, ko bi kdo izmed nas — česar nas pa svet Bog obvaruj! — hotel našega polža dražiti, drezati in bezati, kaj bi pač storil? V svojo hišo bi se tiho pomaknil in bi sam pri sebi dejal:

„Bog jim grehe odpusti, saj ne vedo, kaj delajo!“ Posnemajmo svojega starega polža, da se nam bo dobro godilo in nam bo dobro na svetu! Odpustimo tudi tistih pet palic smrti, temveč tudi tistih pet palic po podlatih! Kozlu Liscu pa tudi odpustimo, žival je neumna, ne ve, kaj je pravo in kaj grešno. In če to storimo, Višnjanje, bo današnji in vse prihodnje dni Bog vesel, da je

Višnjo goro ustvaril.“

Vse Višnjanke s svojimi otroki vred so se spustile v jok, ko so zaslišale ta govor o polževih čednostih. Kakor bi mignil, je bilo veliko število veljavnih mož za Gobežla in (Dalje na 4. strani)

Marija Drnovšek:

OBROČ

Fantje, petnajst nas je, petnajst partizanov, in njih je samo — tri sto, tri sto ciganov. Tri sto jih trepeže. Strah nazaj jih vleče... A mi na nje! Juriš! Juriš!!!

Dan bo vroč. Ozek je obroč, a treba je proč! Proč od tod! Svoboda povsod, le tod, le tod jeklen obroč. Boj bo vroč.

V strelce, v zaklon!

Vsak se postroji, vsak se podvoji, vsak se potroji!!! Puška postane mitraljez in vse počez kosi, mori, kosi. Puška postane top in vse naokrog kakor snop pada sovrag.

Iz zaklona se dvigne Srnjak: Juriš, juriš, juriš!!! In tedaj strelci vsi kot vreleci moči in poguma do brezuma — kajti širok je obroč — se zapodimo, navalimo z bombo, z nožem, z roko vanje, kakor kdo more. In brez opore njih tri sto kot mehko testo se vda le toliko, da potisnemo skozi. V tihi lozi potem se preštejemo ter se veselo nasmejemo: Petnajst nas je še!

Kozlovska sodba v Višnji gori

za pomiloščenje Drnuljevega Lisca. Strahoma je tožnik Slamorezec videl to spremembo misli mestnih sodnikov in tekal okrog, da bi jih dobil vsaj polovico nazaj na svojo stran. In res je vstal v drugič starešina Žužnjak in v dolgem govoru glasoval za kozlovo in Drnuljevo smrt baje tako izvrstno, da so se Višnjane zdajci razpolovili na dve stranki: ena je bila za milost, druga, manjša, za smrt kozlovsko.

Govorili so še sodniki in meščanje: Jurček Griža, Bošte Krevs, Peter Štrama, Marko Črmaž, Miha Kisovar, Jožman Kravopasec in še več zaznamovanih slovečih možakov, eni z Gobežlom, drugi z Žužnjalom. Niso se mogli zediniti, zmešnjava je bila velika, postajali so srditi in eni so že stiskali pesti.

Višji sodnik in župan Zaropotaj, ki je bil prestopil h Gobežlovi večini, boječ se, da bi prihodnje leto ne bil spet izvoljen, je imel veliko preglavice in križev, da je kot prvosednik ohranil primeren red. In ker je videl, da se zlasti zaradi tega pričakajo in pulijo, ali ima kozel Lisec um in pamet ali ne, si je zmisli v svoji modri glavi in dejal: „Možje, stojte, poslušajte! Kaj bi bilo, ko bi po kozla Lisca poslali ter bi ga preiskali in pretipali in razvideli, ali ima pamet ali je nima?“

S tem predlogom sta bili obe stranki zadovoljni in Lukež Drnulja je z meščani Kašopiharjem, Lasajem in Črmažem zdirjal domov, da bi pripeljal kozla pred visoko in častito sodnijo.

Medtem so si višnjanski možje malo oddahnili in obrisali pot z vročega čela, vendar so željno pričakovali, ali se bo kozel izkazal pametnega ali ne.

Drnulja pa je s solznim očesom doma Lisca omotvozil in ga vlekel za seboj, opominjajoč Črmaža, naj ga poganja, pa le prav zlepa. Lisca pa je žalostno rekel: O, ko bi se dalo, da bi midva, jaz in ti, mogla zdajle menjati kože in glavo tako, da bi bil jaz kozel, ti pa moj gospod Drnulja! Zakaj če se ne boš dobro vedel, obesili te bodo in še meni ne bo prida. O, ko bi bil danes vendar toliko pameten, da bi se delal vsaj tako neumnega, kakor si neumen bil, ko si šel čez plot Slamorezevo zelje gledat in si sebi in meni hudo storil!“

Prišedši pred sodni zbor, se je kozel malo zmenil za vse sodnike in starešine, temveč se je meni nič tebi nič ulegel in z zadnjo nogo prav dobro za vratom popraskal.

„Kozel je neumen, ne ve, kaj bi storil, ničesar se ne boji,“ sklepa iz tega Gobežel.

„Ni neumen!“ vpije nasprotnik. In glejte čuda: kozel Lisec sam od-maja z brado.

„Ali ste videli?“ kriče nasprotniki.

„Muho je odganjal,“ vpije Drnulja in zamahne srdit, da se Lisec tako slabo vede, z batino nadenj. Kozel se ustraši, se mu iztrga iz rok in, kakor bi imel devet naglavnih grehov nad seboj, zdirja po trgu in naravnost domov.

„To je slaba kozlova vest!“ pravijo Žužnjak in njegovi privrženci in, o gorje, Drnulja vidi, da se števoli prijateljev zopet manjši. Pristopi k starešini Gobežlu in mu skrivaj reče: „O ljubi oča Gobežel! Tri jare kokoši vam prinesem do prve nedelje, le rešite me iz teh rev in težav!“

Toda ni bilo treba jarih kokoši, zakaj v tistem hipu je prišel sloveči berač in vedež višnjanski Flere Krivostegno. Ta je obhodil mnogo sveta, imel od Boga po višnjanski veri poseben dar modrosti in je znal coprati, da so zdravi obolevali, bolni umirali.

„Flere Krivostegno naj sodi za

vso Višnjo goro!“ se je zmisli la neka ženska in je Flere sedel na Zaropotajevem stolu, vzdignil svojo berglo ob sebi in jel poizvedovati, kaj je in kako je. Obe stranki sta ga bili veseli, ker tako je hitro spel ednost in složnost prišla v ljubo višnjansko mesto. Celo Luka Drnulja se je oveselil, ker je z drugimi meščani vred veliko stavil na pravičnost in posebne božje darove Krivostegnove.

Dolgo je naslanjal vedež Flere kosmato brado na berglo in misli:

„Višnjane, tukaj je težko soditi, zakaj greh je storjen in ni storjen. ko bi bil kozel zelje požrl, topli bi ga bili s palicami, da bi bil čutil. Zdaj pa kozel zelja ni pojedel. Slamorezeu ni nič škoda. Greh poželjivosti pa ima kozel vendar nad seboj, zato je kazni vreden. Hm, hm, to je težko soditi.“

In spet je naslonil kosmato brado in misli.

Pod Svefinovim orehom

V senci pod starim košatim orehom pred hišo sedi popoldne Metka z debelo knjigo v rokah. V travi pri njenem vznožju leži Sultan. Pazljivo se še enkrat ozre okrog in, ko vidi, da je vse mirno in varno, pobesi ušesa, položi težko glavo na stegnjeni prednji nogi, pomežikne še nekolikokrat z velikim trudom, potem pa zameži. Mirno je njegovo spanje, ker ima dobro vest. Le sitne muke ga dražijo in mu ne dajo pokoja: zdaj je treba pomigati z ušesom, zdaj mahnil z repom, zdaj celo hlasičiti z gobcem po kateri. A preti mu še večja nesreča.

Od sosedovih priskače mlad psiček; vidi se, da se mu je po vsej sili treba igrati. Kakor neumen skače in pleše okoli ležečega Sultana, laja, in bevka, vleče ga za uho, zaganja se vanj; a vse zastoj. Nekoliko kratov Sultan nejevoljno zarenči; ko mu je pa le preveč in ko vse nič ne pomaga, takrat pa butne s svojo težko glavo ubogo živalco tako, da daleč odleti in se trikrat prevrne, preden v travi obleži. Vse pobito in omamljeno se pobere, stisne rep med noge in klapa klavrno domov.

Malo v stran se je spravila koklja s svojo drobno družino. Kar more široko se dela in vabi s prijaznim kločenjem svoje male kebkice pod varna krila. Nekateri poslušajo in gredo pod njo; a ker jim je, mislim, pregorko, gledajo ji skozi perje kakor skozi okno. Drugi se obotavljajo, postopajo okrog nje, se zaganjajo kvišku ter nagajivo kljujejo rdeči podbradek materi, ki se drži tako modro. Najporednejši pa se ji celo zaganjajo in skačejo na hrbet — toda le malokateri ga doskoči in,

kadar je že gori ter se misli okristiti, zdajci zdrsne na tla. Starka pa vse mirno trpi.

Zdaj se priplazi, na pol mežeč leni maček skozi priprta hišna vrata. Rep drži pokonci, prav tiho zamijavka in pogleda okrog sebe. Kaj vidi? — Kakor izgubljena ovčica tava pišče daleč od matere in neskrbno kljuje travo, kakor je videlo mater. Pregrešne, poželjive misli se zbuja v mačjih prsih; sline se mu cede po tolsti južini. Saj je pa tudi prilika prezapeljiva; kako se je braniti? O maček, maček, stavi se krepko v bran skušnjavi, drži se moški! Saj te imajo tako že malo na sumu, da si enemu, ki je nanaglomla izginilo, vrat zavil! — Ko mu tako raste

Sistem proti nedolžnim

Črnci je umoril belca, zato je šest nedolžnih obsojenih na smrt. Kakšne so teroristične metode, s katerimi prisilijo nedolžne, da priznajo dejanja, ki jih niso zakrivali, nam kaže del stenografskega zapisnika iz zasliševanja enega izmed šestih črncev iz Trentona, ki so bili obsojeni na smrt:

Vprašanje: Ali vas je policija zasliševala?

Odgovor: Da, izpraševalo me je več detektivov.

V. Kako je potekalo zasliševanje?

O. No, dobro. Peljali so me v posebno dvorano, me posadili za mizo, mi dali papir in mi ukazali, da pišem. Toda jaz nisem pisal, ker nisem vedel, kaj naj pišem, ker nisem ničesar storil. Tedaj je prišel detektiv in mi rekel: „No, kako, niste ničesar napisali?“ Nato je šel iz sobe in se kmalu vrnil z dvema drugima detektivoma, ne spomnim se njihovih imena. Ta sta takoj začela z nasiljem.

V. Kako z nasiljem?

O. No, da, imela sta orožje.

V. Orožje?

O. Da.

V. Kakšno?

O. Gumijevko palico in svoje pesti.

V. Kaj so napravili?

O. Toplji so me.

V. Po obrazu?

O. Da; tudi po telesu. Po hrbtu in po trebuhu. Nato so šli iz sobe in mi dejali, da se vrnejo čez četrt ure. Čez približno petnajst minut so se vrnili. Vstal sem, pripravljen na nove udarce. Dobil sem jih kakih petnajst minut pozneje.

V. Koliko časa so Vam govorili?

O. Mogoče tri četrt ure, mogoče

In glejte, proti poldne je bilo, kar vstane vedež Krivostegno, dene počasi tri prste na čelo in pogleda svetlo in veselo po višnjanski drhali.

„Duh božji ga je razsvetlil, poslušajmo!“ so šepetali stari in mladi.

Krivostegno pa je govoril in razsodil takole: „Ker se kozel z zeljem ni mastil, pa bi se rad mastil, ker je čez plot gledal, pa ni mogel čez plot, zato naj bo po svoji senci tepen z devetimi udarci. Njegov gospod Drnulja pa naj ta tepež gleda z zavezanimi očmi, ker je kozla slabo privezal. In zato, ker mu je užel, zato bomo pol ure s palicami zamahovali nad njim.“ — „To je višnjanski Salomon!“ je vpilo kr-delo.

Trikrat je že stalo sonce nad Višnjo goro in ko je prišlo četrtič, so gnali kozla Lisca in Lukeža Drnuljo iz mesta ven na hrib Pečenjak in tam, kjer so na hribu stale slavne višnjanske vislice, tam je bil kozel Lisec vpričo višnjanske množice po senci tepen in Drnulja je to tepenje gledal z zavezanimi očmi in s palicami so zamahovali nad njim.

poželjivost, pogleda svojo mlado gospodinjco, ki jo tako čisla in ljubi, pa spet krepkega Sultana, ki sicer še spi, pa naj zasliši najmanjši šum, kakor blisk skoči na noge in tedaj gorje ti, hudodelnik! Potlej. Spet postranski pogled na ljubo belo nedolžnost v zeleni travi. Zdaj je boj najhujši v njegovih prsih. Že se je pripravil na skok, a njemu na čast bodi rečeno, njegov duh ga v pravem času potegne nazaj. Zamíži, da ne vidi skušnjave; krepko se obrne ter korači spet na peč, dasi zmaga-lec, s pobešenim repom, z lahko vestjo, pa s težkim srcem — stari grešnik! Mi se veselimo njegove zmage in mu ne kratimo zaslužene slave s pomislekom, da, ravno ko mu je pregrešana poželjivost prikipe-la do vrha, ko je že mislil pasti v skušnjava, da je bil ravno v tistem hipu Sultan jezno z gobcem hlasičil po muhi.

eno, mogoče tudi eno in pol, mor-da tudi več, ne vem točno.

V. Koliko je bilo policistov?

O. Trije.

V. Ali je bil narednik Creeden na-vzoč?

O. Da, tudi on je prišel.

V. Ali so imeli ti policisti tudi orožje?

O. Da. Nosili so revolverje.

V. Pri sebi?

O. Da, imenovali so jih „nočne palice“.

V. Recite, zakaj ste odgovarjali detektivom?

O. Vedel sem, da bodo sicer planili name, zato sem govoril. Toda o umoru nisem govoril ničesar; tega, kar so hoteli izsiliti iz mene, nisem ničesar dejal.

V. Zakaj ste mislili, da bodo planili na vas?

O. Vedel sem, da je edina stvar, ki jo lahko od njih pričakujem — nasilje.

V. Ali so vas zasliševali še po enajsti uri ponoči?

O. Da. Peljali so me v prvo nadstropje v posebno sobo na komisarjatu. Zasliševal me je Delat. Stanley je bil tudi tam in še večja skupina drugih policistov, ki jih nisem poznal.

V. Ali so vas takrat tudi pretepali?

O. Da, Dawson. Tepel me je, ko sem šel v posebno sobo.

V. Toplji so vas torej med potjo.

O. Da, s pestmi.

V. Ali vam je kaj govoril detektiv, medtem ko vas je tepel.

O. Da, dejal mi je: „Povedati mi moraš, kar veš o tem, drugače jih boš dobil toliko.“

(Tovariš)

Rešitev Novoletne križanke

Besede so vodoravno:

6. k. s., 9. Eros, 11. pas, 13. sova, 16. postrv, 18. tesar, 19. mladev, 22. mm, 24. zaroka, 26. spored, 27. os, 28. Zupančič, 31. kladivo, 35. Kalodont, 38. ilo, 41. kes, 42. oliva, 44. naglo, 47. pri, 49. potop, 52. Savel, 58. Ra, 59. znoj, 61. se, 62. ter, 64. voda, 66. av, 69. drama, 71. m, n, 72. N. N., 73. da, 74. kobila, 76. mir, 77. mira, 80. zajec, 81. od, 82. r, r, 84. bes, 85. oko, 86. Oton, 87. če, 88. s. r., 89. i. j, 91. alt, 103. on, 104. zlo, 105. Ana, 106. za, 107. krivda, 109. ljudovlada, 111. enoletnica, 113. Gorkij, 116. omaka, 117. traka, 118. Cene, 119. Janez, 120. Agata, 121. taščica; navpično: 1. Olimp, 2. grozno, 3. nosač, 4. Bevk, 5. čas, 6. kotel, 7. svedok, 8. Domžale, 9. ep, 10. Stritar, 11. peta, 12. sani, 13. Saratov, 14. av, 15. postrežnik, 17. roč, 20.

lok, 23. mu, 25. ak, 26. so, 27. on, 29. pivo, 30. Aladin, 32. l. r., 33. Dore, 34. vi, 36. „Deseti brat“, 37. osat, 39. ali, 40. Don, 42. osa, 43. ilo, 44. n. b., 45. godrnjač, 46. on, 47. pridnost, 48. i, č, 49. pokvarjenec, 50. top, 51. postopač, 53. voz, 54. Leo, 56. Eremiti, 57. Ljubelj, 60. zdravnik, 61. Samojed, 63. Ema, 65. Andrej, 66. Adrija, 67. čistilo, 68. noačarka, 70. aroma, 75. obala, 78. Anzelm, 79. les, 83. kri, 87. čebula, 90. rt, 92. Sora, 93. tropa, 94. Malta, 95. izdaja, 96. tlak, 97. manjša, 98. nalet, 99. Irtiš, 100. km, ca, 101. Ezav, 102. mlin, 107. km, 108. vas, 110. ar, 112. on, 114. rja, 115. je.

55. in 92. vodoravno: Veselo, dobro in srečno Novo leto želi

Vestnik

svojim zvestim čitateljem in čitateljicam!

Po naši zemlji

Svetna ves. Čas je, da opozorimo tudi javnost posebno pa naše občane, na škandalozne razmere, ki vladajo v našem občinskem uradu pod vodstvom nedemokratsko postavljenega socialističnega župana. Naša dva zastopnika v občini, tov. Švajger in Lapuš, sta župana in ostale občinske odbornike že večkrat opozarjala na ta dejstva in sicer na lahkomišelnost razmetovanje občinskega, to je težko prisluženega ljudskega denarja. Vprašamo javnost, kaj misli o socialističnem županu, ki je na svojo roko in brez soglašanja celotnega občinskega odbora svojo hči Marijo Fister, namestil za občinsko tajnico ter ji izplačuje mesečno 480 šilingov iz občinske blagajne, ki pa upravlja svoje občinske posle samo po enkrat v štirinajstih dnevih. Invalid težke stopnje pa, Hudelist Rudolf, ki opravlja občinske posle vsak dan, prejema samo 300 šilingov mesečno. Županova hči je poleg tega še poročena in itak oskrbljena. Občani naj razsodijo, če je tako gospodarjenje socialističnega župana v našo korist, ki moramo davke, ki jih plačujemo občini, z golimi rokami prideliti, in nikakor nismo pripravljeni, da bi redili še županovo hči na naše stroške. Zahtevamo, da župan Marijo Fister takoj brez vsake odškodnine odpove službo, drugače smo prisiljeni, da bomo sami napravili red v občini. In tudi napravili ga bomo pri prihodnjih občinskih volitvah, ker se zavedamo, da nam le možje našega zaupanja jamčijo za tako občinsko gospodarstvo, ki bo v korist vseh občanov.

Pliberk. Vsako leto po Treh kraljih je v Pliberku sejem za blago in živino. Ljudje imajo vsakovrstne potrebe in marsikaj bi bilo treba kupiti. Res so ta dan razni kramarji razstavili na svojih stojnicah precej mnogovrstnega blaga in so tudi nekaj prodali, a le malo, ker je bilo vse drago, ljudem pa primanjkuje

SPZ naznanja

V nedeljo, dne 22. I. 1950, priredi SPD „Sree“ v Narodnem domu v Dobrli vesi ob 14. uri igro „Pot do zločina“.

Vsi ljubitelji slovenske prosvete vabljeni.

denarja. Živine so prignali zelo malo, deloma, ker itak lahko na domu proda, kdor kaj ima, deloma pa zaradi poledenelih potov iz hribov ni bilo mogoče kaj prignati. Lep dan pa in zimski čas, ko imajo na kmetih več časa, je povzročil, da je prišlo na sejm izredno veliko ljudi. Na svoj račun so prišli predvsem gostilničarji in prav posebno se je pri našem Štefetu kar trlo gostov, tako da mnogi niso imeli kam sesti. Štefetu je pa tudi iz svoje dobre kuhinje lažne nasitil in z vsakovrstnimi tekočinami žejne napojil in so si ga nekateri privoščili celo nekoliko obilno, da so se v popoldanskih urah vsepnek že silno glasno razgovarjali.

Pliberk. Spet enkrat je po daljšem času pokazala mladina pliberške okolice, kaj zna in kaj zmore. Priredila je na odru v telovadnici pliberške glavne šole Finžgarjevo igro „Divji lovec“. Čeprav je bil precejšen del igralcev mladih novincev, so pokazali vsi tako spretost, da skoraj ni bilo razlike med starejšimi izkušenimi igralci, ker so vsi svoje vloge izvrstno rešili. Lahko rečemo, prireditelj je odlično uspela in mnogoštevilni gledalci so se zadovoljni razhajali z željo, da bi bili kmalu spet deležni tako lepega užitka. Priznanje gre vsem igralcem in zahvala režiserju Tončku Šlaperju, ki je z veliko marljivostjo prispeval k temu, da je vse tako dobro uspelo. Na igro je kljub pomanjkljivi reklami prihitelo od blizu in daleč toliko ljudi, da je bila dvorana, ki obsega prostora za tisoč oseb, do malega polna. Kar čudilo so se, odkod toliko ljudstva na naše kulturne prireditve in tu sem naj bi prišli tisti, ki jim pripovedujejo, da pri nas ni več Slovencev, da bi se prepričali, kako je v resnici.

Celovec. V preteklih dveh letih je bilo v Celovcu pokradenih enajst avtomobilov. Zadnji avto od teh enajstih je nekoč odpeljal 21. decembra 1949 izpred gostilne Rajčevič. Toda to pot je imel uzmovič smolo. Blizu Trdnje vesi je zadel v nek plot, kjer so ljudje vozniaka, obteženega v rjav usnjen plašč, videli. Tak moč se je klatil tiste dni po Celovcu. Poizvedovanju policije je uspelo, da so ukradeni avto dobili

pri Wiener-Neustadtu in kmalu nato aretirali tudi moža po imenu Friedrich Jahl. Domnevajo, da je v zvezi z vsemi enajstimi avtomobilnimi tatvinami zadnjih dveh let v Celovcu. Ukradene avtomobile je s ponarejenimi angleškimi papirji prijavljaj in prodajal naprej.

Škofije. Zadnje nedelje so se zbrali člani Slovenskega prosvetnega društva v Škofijah na svojem rednem obnem zboru, da podajo obračun svojega dela in napravijo načrt za bodoče kulturno udejstvovanje. Kljub nekoliko manj živahnemu delu v zadnjem letu je tajnik društva lahko v svojem poročilu pokazal na številne nastope, ki so jih Škofijani imeli doma in predvsem njihovi tamburaši na raznih gostovanjih in izletih. Naslednja živahna debata je pokazala, da se škofiški prosvetlaši močno zavedajo velikih nalog, ki jih ima vršiti Slovensko prosvetno društvo na vasi.

Navzoči predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter je v svojem govoru naglasil potrebo kulturne povezanosti našega ljudstva z matičnim narodom v domovini. Slovenska kultura je samo ena, je poudaril, in ni je kake posebne ljubljanske, tržaške, goriške niti ne kake posebne celovške kulture! Kdor koli jo hoče ustvariti, je sovražnik slovenske kulture in slovenskega ljudstva in služi le tistim, ki si že stoletje prizadevajo, da bi nas koroške Slovence tudi kulturno oddvojili od bratov v svobodni domovini. Zato ne nasedajmo raznim pridigarjem, ki danes hodijo po naših vaseh in nas tudi po časopisju hočeju učiti pravičnega kulturno-prosvetnega dela. Mi se zavedamo, da more pravo kulturno življenje rasti le iz lastnega ljudstva, ne pa izvirati iz tujih virov niti ne iz naslonitve na našega stoletnega kulturnega in narodnega zatiralca. Zato bomo tudi v bodoče gojili naše prosvetno delo tesno povezani s kulturo matičnega naroda, sledili svoji kulturni centrali in odklanjali vsakega, ki bo poskušal zanesti razdor med naše vrste in gojiti tukaj na Koroškem posebno koroško kulturo. Pri volitvi so člani društva poverili delo ponovno staremu odboru in mu s tem izkazali zaupanje. Vsi so pritrjevali besedam izkušenega prosvetnega delavca pd. Jan-

šija, ki se je na koncu zahvalil odboru za delo in ga pozval, da tudi v bodoče posveti vse svoje sile v korist prosvetnega društva in slovenskega prebivalstva v Škofijah.

Prometne nezgode na Koroškem v preteklem letu

Statistika varnostne direktorije kaže žalostno bilanco prometnih nezgod v letu 1949. Smrt preži na cesti ob vsakem koraku ter je bilo v letu 1949 zaradi prometnih nezgod ubitih 69, težko poškodovanih 384 in lažje poškodovanih 763 oseb. Poleg tega je nastala tudi ogromna materialna škoda. Zanimiva je vidjava nesreč za posamezne mesece. Jan. je bilo na Koroškem 86 prometnih nesreč, 3 osebe ubite, 15 težko poškodovanih; februarja 72 nesreč, 2 osebi ubiti, 7 težko poškodovanih; marca 63 nesreč, 3 osebe ubite, 13 težko poškodovanih; aprila 103 nesreče, 6 oseb ubitih, 17 težko poškodovanih; maja 129 nesreč, 7 ubitih, 32 težko poškodovanih; junija 165 nesreč, 5 ubitih, 49 težko poškodovanih; julija 158 nesreč, 7 ubitih, 32 težko poškodovanih; septembra 145 nesreč, 8 ubitih, 39 težko poškodovanih; oktobra 183 nesreč, 13 ubitih, 42 težko poškodovanih; novembra 133 nesreč, 5 ubitih, 28 težko poškodovanih; decembra 120 nesreč, 3 ubite in 17 težko poškodovanih oseb.

V osemindvajsetih primerih so brezvestni vozniki s svojim vozilom ubežali, ne da bi se pobrigali za ponesrečene žrtve. Predvsem so to civilni vozniki zasedbene sile, toda pozneje so vse prišli in jih kaznovali. Po večini so vse nesreče pripisati pomanjkanju prometne discipline, v mnogih primerih tudi preobilo zaužitemu alkoholu voznikov. Zanimivo je vsekakor, da se je pripetilo največ nesreč v petkih in ob šesti uri zvečer. Verjetno zaradi tega, ker so ljudje v petkih po celodnevem dnevu že izmučeni in je prisotnost duha opešana, in ob šestih ko hitijo od dela domov.

Marca na Planico!

Kakor lani bo tudi letos izlet članov ZMSK na mednarodno skakanje! — Lahko se prijavi-jo tudi drugi.

Prijave do 15. II. 1950 in dokumente

**Krstni list
domovinski list
osebno izkaznico (Indenti-
tätsausweis)
bivalžno potrdilo (Aufent-
haltsbescheinigung)**

sprejema Pokrajinski odbor
Zveze mladine za Slovensko
Koroško, Celovec, Salmstr. 6

„Vidite, dragi gospodje!“ je rekel, obrnjen skozi okno proti gradu, ko da bi zdaj on iskal tisti krvavi pramen pod oknom. „Veste — stvar je v resnici neprijetna... V knjigi je zapisano, da je bila Požganica nekdanj servitutna last Jazbin, a da je potem prešla v izključno last graščine. Že skoraj pred sedemdesetimi leti!“

Jazbinci so se takoj uprli. „Mi to sami vemo! Toda zgodilo se je po krivici! Glavno je, da je naša stara pravica tu zapisana!“

„Vaša stara pravica tu ni zapisana, temveč izbrisana. Moram vam to povedati, čeprav bi vam rajši kaj drugega. Veste kako je bilo? Izdan je bil zakon, ki naj bi uredil sporne služnostne pravice. Po tem zakonu

je moral vsak interesent v teku šestih mesecev vknjižiti svoje pravice. Grof je poznal zakon in je svoje pravice vknjižil, vaši pradedje pa tega zakona niso poznali in niso svojih pravic prijavili v predpisanem roku. Posledica je bila, da je Požganica prešla v izključno last graščine.“

„To ne more biti!“
„Tako je bilo, dragi gospodje! Pravno tako. Zato so vaši predniki izgubili vse pravice, ki so jih pozneje vodili za Požganico — samo zato!“

Jazbinci so se malo zamislili; besede, ki so jih slišali, so jim vzbujale prirojeni čut nezaupanja. Jazbina je bila glede Požganice že tolikokrat goljufana, da ji je to nezaupanje postalo krvna last.

„Dobro, recimo, da je tako! Po svoji jazbinski pameti pa mislimo, da so s staro Avstrijo propadli tudi stari zakoni, da Jugoslavija lahko popravi krivice, ki so nam bile storjene pod cesarjem.“

Sodnik, ki se je bil medtem usedel za mizo, je zdaj nervozno zasal na sedežu, ker ni takoj našel primerne odgovora. Globoko je moral po sapo, potem je šele izknesal.

„To je res! Ko se bo uredilo razmejitveno vprašanje, ko se bo vedelo, da so li kraji priključeni novi kraljevini Jugoslaviji, bodo dani novi zakoni, ki bodo gotovo popravili stare krivice. Razen tega bo Jugoslavija izvedla agrarno reformo.“

Jazbinci so se zamislili, ko da bi jih navdala težka, doslej nepoznana skrb. Koj nato so se je hoteli iznebiti in so vprašali: „Kaj naq storimo, kaj nam svetujete?“ — Od svojih starih pravic ne mislimo odstopiti, a da se ne bi zaleteli, smo prišli k vam.“

„Svetoval vam bom, kakor mislim,“ je dejal sodnik. „Stari zakoni še veljajo in pred njimi je stvar tako jasna, da se vi z vašo zahtevo niti ganiti ne morete! Zato počakajte! — Da, počakati morate, da se stvari uredi! Čim bo mirovna

konferenca končala svoje delo, bodo veleposestva razlašena, predvsem in v prvi vrsti veleposestva nemške in inozemske gospode, najemniki bodo dobili zemljo — za stonj ali proti majhni odškodnini... Tako, mislim, bo vprašanje Požganice rešeno samo po sebi! In najbolj temeljito in pošteno. Zato počakajte!“

Zastopniki Jazbine so se molče spustili po stopnicah na cesto; šele ko so bili že sto korakov od sodnije, so se ustavili in rekli:

„Zapisano je pa le...“

Iz njihovih oči je sijal neki čuden odsev, ki je izražal zadoščenje in poparjenost hkrati.

Doma so sporočili:

„Čakati...“

In Jazbina je zavita v globok mir nemirno čakala dalje...

Mravljinci

Močivski Petruh je bil že nekaj tednov pri Malgajevi četi, a je še zmeraj odlašal obisk pri teti Rožeki na Ravnah. Teta je bila omožena s pudlarjem Rožejem že pet in dvajset let. V Močivju so otroci zmeraj čuli med vojno:

„Ah, naši teti na Ravnah pa dobro gre! Pudlarji dobro zaslužijo,

M. PRIŠVIN

LENIN NA LOVU

Vanjeva napaka

Ze šesto leto se sučejo moja poletna opazovanja v moskovski in vladimirski guberniji (Leninsk — Pereslav — Sergijev) okrog slovečega močvirnatnega jezera, pa se kar ne morem odločiti za bivanje na tem „Zamočvirju“. Vzrok je: običajna ravnodušnost lovca z brakirjem do lova na race. Močvirje pa ni samo lovski, zdaj je zgodovinski kraj: tu je bil na lovu Lenin. Budjenni je sprejel pokroviteljstvo nad vasjo Konstantinovim, ki stoji v centru lovišč, kamor hodijo loveci na kljunače. Mahnil sem jo v ta kraj Dupenskih močvirij na kljunače, ne da bi nameševal zbirati legende in dejstva o Leninovem bivanju v tej domovini rac. Iz Konstantinova vozijo na vsak semenj v Sergijev jabolka. Zjutraj sem si preskrbel voz in se zmenil z Vanjo, da se bova odpeljala v Posejevo, ko bo prodal jabolka. Okrog treh popoldne sem bil s svojim psom in puško pred kmečkim domom. Vanja se je tam komaj držal na nogah.

„Eh Vanja, Vanja, kako bova zdaj s teboj prispela tja!“

„Bova že prispela tovariš!“

Vanja je večkrat govoril z Leninom, ko je bil še deček.

„Ali je res, Vanja, da ti Leninov nauk ni nič koristil?“

Prostodušni Vanja je pritrdil:

„Res je.“

In je jel valiti vso krivdo na Gosšpirit.

„Lažeš“, sem rekel, „vzrok ni v tem: najbrž si že prej pil žganje?“

Tudi to je moral priznati.

„Jasno!“

Sedela sva na lojtrniku in noge so nama bingljale čez lojtrnice. Da bi videla sedež tako konja in pot, sva morala neprestano obračati glavo tja in paziti: posebnost najinega lojtrnika. Zgodilo se je, da Vanja pri neki kotanji ni dovolj pazil, kolo je spodrsnilo, lojtrnik se je močno nagnil, tebebnila sva v blato in pes je skočil čez naju.

Bilo je neprijetno.

„Eh, ti Vanja...“

„Zgodila se je napaka“, je rekel, „odslej bom bolj pazil.“

„Ne verjamem ti, daj sem vaje ti, ti pa vzemi psa.“

„Kriv sem, oprostite, saj je sam Iljič rekel: „Na napakah se učimo.““

„Nepoboljšljiv lažnivec si, saj te Iljič ni učil piti vodko.“

Pritrdil je, se popraskal za ušesom in rekel:

„Res je tako.“

Tako sva se peljala počasi, tri do štiri kilometre na uro skozi nepre-

trgane gozdove do Posejevke, kjer so se začenjala nekoč bogata lovišča, ki jih je imel v najem anglež Marilice. V temi sva prispela do hiše Alekseja Mihajloviča Jegorova, ki je bil dvajset let Marilicov lovec, in kakor se je pozneje pokazalo, je hodil na lov z Leninom.

Pri lovu

Vse življenje je slišal „Mure in Marilice“ in pri tem si je mislil nemška zakonca: Mure — mož, Marilice — njegova žena. Pokazalo pa se je: Marilice je mož, Anglež in strasten lovec. V najemu je imel velikansko ozemlje močvirij in gozdov. Rad je hodil na lov, toda bil je vedno zmeren lovec, na enem lovu ni ustrelil več kot osem jerebov in če je obstal pes pred devetimi, ga je poklical nazaj in se napotil domov. Denarja se mu ni zdelo škoda. V vsaki vasi je imel lovskega čuvaja. Divjačina se je plodila, v teh krajih je je kar mrgolelo.

Ko opravlja svoje delo, je vsak lovec velik individualist, vsak bi rad bolje od drugega naučil svojega psa in obstrelil psa svojega tovariša. Osnova duše pravega, naravnega lovca, ki ga je prišla lovska strast v otroških letih, pa je, da čuva elementarni komunizem, samo tako si lahko pojasnimo, da se zbirajo na lovu kot prijatelji ljudje najrazličnejših življenjskih položajev. Tako sta se sprijateljila bogati Anglež Marilice in siromašni ruski mužik Jegorov. Zdaj, ko pripoveduje lovec o smrti svojega gospodarja, njegova žena joka, otroci pa sede in povešajo nosove. Po težki operaciji Marilice ni mogel več hoditi po močvirju, vendar pa je ostal do smrti lovec. Domisli se je, da je s svojim lovecem zdresiral psa tako, da je pretakni sam brez gospodarja obširen prostor. Pes išče. Marilice sedi na stolu in oprezuje. Pes obstane. Gospodar, ki ga podpira njegov lovec in ki že komaj prestopa, se približata: kljunač trdno sedi in pes je zanesljiv...

V prejšnjih, gospodskih loviščih so bili loveci navadno razvajeni in postajali so predrzni. Anglež pa je svojega lovca vzgojil drugače. Aleksej Mihajlovič bo zdaj hodil tudi z malo izkušenim in ne bogatim lovecem ves dan, pa ne bo pokazal niti trohice nevolje, samo, da bi se lovski začetnik navdužil za lov. Morda s takim lovecem ne pojde drugič, toda vsi živimo od svoje obrti.

Takoj, ko sva spregovorila in ko je pogledal mojega psa, je Aleksej Mihajlovič spoznal, s kom ima opraviti in komaj sva utegnila pozdra-

viti, že se je razvil med nama dolg pomenek o tem, kdo je bolj prebrisan — raca ali jastreb. Ko sva vse pretehtala, sva prišla do zaključka, da je jastreb mnogo bolj prebrisan. Zares, raca je neumna: navadi se pozimi in leta vedno na isti kraj in navadno se samo zjutraj pripravi, da bi odletela, jastreb pa jo že čaka na drevesu.

Tako sva kramljala in niti opazila nisva, da je polnoč že zdavnaj minila.

„Na seno, v senik vas pospremim spat“, je rekel Aleksej Mihajlovič, „na istem kraju vam posteljem, kjer je spal sam Lenin.“

„Kaj Lenin?“

Polem sem moral sedeti še dolgo in poslušati lovčevu pripovedovanje o Leninu.

Prvo srečanje

„Spoznal sem ga takoj“, je rekel Aleksej Mihajlovič.

„Po portretu?“

„Po fotografiji, pa tudi tako: resen pogled. Vsi drugi tovariši sede po domače, njegov pogled pa je resen.“

„In ne šali se?“

„Kako to, da se ne šali, smeje se, vendar takoj opaziš, da pogled ni tak.“

„Ne lovski?“

„No, kakšen lovec naj bi bil Lenin: seveda, hodil je gledat vaško življenje, počivat.“

„Ni lovec“, je rekel lovec skoraj spoštljivo, ker je imel že preveč britkih izkušenj s tistimi, ki hočejo biti pravi loveci:

„Da tudi takole ne delajo pravi loveci: pripravijo se na lov, naenkrat pa Lenina ni. Odhiteli so na vrt — ne, ni ga, na dvorišču ga ni, na ulici ga ni nihče videl. Lenin je izginil, to pa ni šala. Dolgo so ga iskali, razburjali so se, dokler ni prišla končno vest: Lenin sedi v šemetovu v sovhozu, z mladino se pomenkuje.“

„Na lov pa je pozabil“, je rekel Aleksej Mihajlovič, „pravim lovecem pa se kaj takega ne pripeti.“

Lenin na preži

Stari lovec je velik sovražnik revolverjev, ker smatra, da mora imeti lovec samo puško. Toda takrat je bilo pravilo, da mora človek imeti pri sebi revolver: bili so nevarni časi. In tako sta vzela z Leninom vsak svoj revolver in odšla v gozd na kljunače.

Znano je, kod letajo kljunači, vsako leto vzdolž te in te poseke, pri tej in tej brezi se ustavijo in tu ena križa drugo in če poznaš tisto brezo iz prejšnjega leta, se postavi tam v novem letu in vsi kljunači bodo prav gotovo leteli čez tebe.

K tako sijajni brezi je postavil lovec Lenina, sam pa se je umaknil, vendar se je postavil tako, da je videl Lenina.

Izkušeni lovec se seveda ni zmotil: komaj sta se ločila, že se je razlegal „cik“ in „hor“, prikazal se je kljunač in zletel čez njegovo glavo naravnost proti Leninu. Kaj je z njim? Ali ne sliši, ali pa ga vara sluh, da pričakuje kljunača od druge strani.

„No“, je pomislil lovec, „mnogo kljunačev takole ne boš zadel“, in postavil se je kraj njega. Lenin ga ni zapodil. Zopet so prileteli kljunači. Tedaj pa je šinila Alekseju Mihajloviču v glavo srečna misel. Vsi lovci vedo, da ne slišiš sosednega strela, če ustrelita oba hkrati: tvoj strel tik ušesa vse zagluši. In to znano reč je položil lovec v osnovo svojega domisleka. Lenin je pomeril in lovec je pomeril. Skupaj sta sprožila. Kljunač je padel. Sijajen domislek, seveda, Lenin ni mogel slišati strela. Lovec je odhitel po kljunača, pozabil pa je odpreti in preprihati puško. Eh, ti še ma neumna, stari Aleksej, kako lahko bi bil prepihal puško v gr-

movju, ko si pobiral kljunača! Zdaj nese plen Leninu in mu čestita:

„Dobro ste streljali, Vladimir Iljič.“

„Hvala Aleksej Mihajlovič“, odgovori Lenin, „rad bi vedel, zakaj se kadi iz tvoje puške. In smeje se od srca kakor otrok.“

„No nič ne de“, pravi, „nič ne de, stopi sem k meni, skupaj bova streljala.“

Stala sta skupaj. Streljala sta skupaj. In v enem večeru sta ustrelila sedem kljunačev, ne da bi katera zgrešila.

Kuhalnik

Marilice je imel zelo rad svojega lovca in polnih dvajset let sta se z njim dobro razumela. Seveda takemu lovecu ni bilo po volji, ko so začeli vsi streljati severne jelene in so jih v dobrem letu povsem iztrebili. Toda nekako tako je bilo takrat tudi z nekaterimi gospodarstvi. Bogatim kmečkim gospodarjem se je zdelo, da dela to nekdo nalašč, da to nekemu koristi in da gre vse v roke nekoga.

Ko sva se pomenkovala z Aleksejem Mihajlovičem o žalostnih spominih na iztrebljenje severnih jelenov in gospodarsko razsulo tistega časa, sem ga vprašal:

„Kako pa mislite vi, ali je bil Lenin kriv vsega tistega razsula?“

„Ne“, je odgovoril Aleksej Mihajlovič, „obiskal sem Lenina v Moskvi, vse sem videl: Lenin nima ničesar.“

Tako čudno je prišlo to in tako neopaženo je šlo mimo: rekel sem „oprostite“, lovec pa mi je odgovoril na to: „nič ne de“. In začel mi je zelo podrobno pripovedovati, kako ga je Lenin nekoč na lovu povabil k sebi v Moskvo v goste. In lovec je nekega dne sklenil napotiti se k Leninu. Vedel je seveda, h komu se pelje, vendar pa je vzel s seboj precej domačega kruha; morda je Lenin govoril kar tako, v resnici pa ga ne bodo pustili k njemu, morda pa ga ne bo doma. In tako se je napotil k Leninu v Kremelj in kruh je vzel s seboj. Toda Lenin je bil doma in lovca so odvedli k njemu takoj, ko je povedal, kdo je. Odprla se je velika, velika, soba, ki se mu je zdela kar nekam prazna. Morda je res stalo kaj v nji, toda soba je bila velika in lovec se je zdela čisto prazna. Na koncu tiste velike sobe pa stoji zaboj, na zaboju sedi Lenin — kuhar pri-ži-ga.

Zelo se je razveselil, smeje se.

„S čim bi ti postregel, Aleksej Mihajlovič, če želiš, ti skuham kave, samo prave nimam, ječmenova je?“

Jela sta kuhati kavo. Skuhala sta jo. Lenin je odšel in prinesel kruha. Kar strašno je bilo pogledati, kako slab je bil kruh.

„Oprostite, Vladimir Iljič, da sem tako prost: domač kruh imam s seboj!“

„Kar sem z njim.“

Pila sta ječmenovo kavo in jedla kruh.

Na koncu svojega pripovedovanja je Aleksej Mihajlovič rekel:

„Kakor v sanjah, vidim pogosto še zdaj: velika soba, na koncu zaboj, na zaboju kuhar.“

Bilo je že zelo pozno. Do jutranje zarje sta manjkali še dve uri.

„Ali ležete spat tu, ali pojedete na seno?“ je vprašal gospodar.

„Odvedi me na senik.“

„Tudi Lenin je spal na senu.“

Prenočil sem na seniku, kjer je prenočeval tudi Lenin: senik je bil še vedno tak in komaj za spoznanje se je bil spremenil neutrudljivi lovec, ki je bil preživljal Marilico in Lenina. Ležal sem v istem kotu, kjer je ležal Lenin, na istem kraju, vse je bilo prav tako kakor takrat, le Lenina ni več med živimi in seno je drugo.

Rožej ima v kleti dve vrsti vina, črno in belo.“

Ta sloves dobrega življenja, na katero je Močivje gledalo kot na obljubljeno deželo v daljavi, je moral pudlar Rožej prislužiti z dvanaest, štirinajst, z osemnajsturnim delavnikom. Pred več kot petdesetimi leti so kovači — rokodelci zakurili prve peči ob deroči Meži v Mušeniku in na Ravnah in začeli s preprostim izdelovanjem jekla. Počasi so večali/število peči, počasi širili sloves mežiškega jekla in železa — a ko so ga razširili že daleč čez mej koroške in štajerske dežele, je prišla konkurenca od bog ve kod. Druga za drugo so jele peči ugašati, blagostanje cehov je plahnelo, kovači so zapuščali dolino Mežice.

V graščinah v Pliberku, na Ravnah, v Mežici pa so prebivali daljnovidni gospodje. V zadnjem trenutku so rešili kovače in jim odkupili že napol ugasle peči.

Tako so nastale grofovske kovačnice, iz njih pa velike grofovske fužine na Ravnah. Iz malih ročnih pihalnikov so zrasle velike moderne peči z visokimi črnimi kamini, s širokimi sajastimi utami.

Obrat se je širil, specializiral, izpopolnjeval in razraščal v nove izdelke. Toda že zmeraj je bilo pudlanje temeljno pridobivanje fužin, pudlarsko jeklo je zahajalo daleč čez meje države. Potem so začela kladiva phati obode granat in topovskih krogel...

Pudlarji, kovači, valjarji, livarji, strugarji so delili dvanajst, štirinajst, osemnajst ur na dan; prekuhani od vročine po več tisoč stopinj so delali deset, petnajst let — in grof je kupil Jazbino...

Ko so prvi popadali, z izgorelimi prsmi, z izgorelimi očmi, so prišli drugi in delali deset, petnajst in dvajset let — grof je kupil Bistro, Uršljo goro, kupil je novo palačo na Dunaju...

In ko so spet ti opežali, so prišli novi in delali naprej, grof pa je kupoval nove graščine. Kmečki sinovi so stopali pred žrela peči, v curkih izlivali pred njimi znoj in solze v neskočnih delavnikih, a iz zlata teh znojnih srag so njihovi gospodarji kupovali njihova rodna ognjišča, jih ružili in izpreminjali v tihoto neizmernih lesov...

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiskar: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.